

BOSNA I HERCEGOVINA

Ekonomске slobode u Bosni i Hercegovini u 2013. godini

Federalni zavod za programiranje razvoja
Sarajevo, maj 2013. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
MJERENJE EKONOMSKIH SLOBODA.....	4
SLOBODA POSLOVANJA.....	5
SLOBODA TRGOVINE	5
FISKALNA SLOBODA	6
RASHODI VLADINOG SEKTORA	6
MONETARNA SLOBODA	6
SLOBODA INVESTIRANJA	7
FINANSIJSKA SLOBODA	7
PRAVA VLASNIŠTVA	7
ODSUSTVO KORUPCIJE	8
SLOBODA RADA I KRETANJA RADNE SNAGE	8
BOSNA I HERCEGOVINA – INDEKS EKONOMSKIH SLOBODA 2013.	9
DESET EKONOMSKIH SLOBODA BOSNE I HERCEGOVINE	12
BOSNA I HERCEGOVINA I ZEMLJE OKRUŽENJA	15

UVOD

U ekonomski slobodnom društvu, svaki pojedinac upravlja rezultatima vlastitog rada i svojim inicijativama. Pojedinci imaju pravo da sami odlučuju gdje će živjeti i raditi. Oni imaju pravo na vlasništvo nad sredstvima rada i izbor kako s njima raspolagati. U takvom društvu, pojedinci mogu uspjeti ili ne uspjeti zavisno od svojih individualnih napora i sposobnosti. Institucije društva ne vrše diskriminaciju u korist pojedinaca na osnovu rase, etničke pripadnosti, pola, klase, porodičnih veza, ili bilo kojih drugih faktora. Transparentnost i otvorenost neophodni su uslovi za donošenje odluka vladinog sektora kao i za proces rada. Moć ekonomskog odlučivanja zasniva se na slobodnom i otvorenom tržišnom natjecanju. Rasprava o ekonomskim slobodama ima za cilj razmatranje odnosa između pojedinca i države pri čemu državne aktivnosti ili kontrole koje ometaju samostalnost pojedinaca ograničavaju ekonomske slobode.

Cilj ekonomske slobode nije jednostavno nepostojanje državne prisile ili ograničenja, nego stvaranje i održavanje osjećaja slobode za sve. Kada pojedinci uživaju blagodati ekonomske slobode, oni ipak imaju obavezu poštovati ekonomska prava i slobode drugih. Zadatak vladinog sektora je između ostalog da stvori osnovnu zaštitu od uništavanja prirode ili ugrožavanja pojedinca od nekog drugog, kao i da zaštiti prava vlasništva i ugovore od destruktivnih tendencija drugih.

Sveobuhvatna definicija ekonomske slobode treba obuhvatiti slobodu i pravo na proizvodnju, raspodjelu ili potrošnju dobara i usluga. Najviši oblik ekonomske slobode treba osigurati apsolutno pravo vlasništva, u potpunosti ostvariti slobodu protoka rada, kapitala i roba i apsolutnu odsutnost prinude ili prisile ekonomskih sloboda. Drugim riječima, pojedinci u ekonomski slobodnom društvu imaju pravo da rade, proizvode, troše i ulažu na način kako žele, a da istovremeno njihova sloboda bude zaštićena i poštovana od strane države.

Mnogi politički teoretičari, takođe prihvataju da građani određenim dobrima (ekonomisti ih zovu „javna dobra“) mogu efikasnije biti opsluženi od strane vlade nego kroz privatna sredstva. Od posebnog interesa su one aktivnosti koje štite prava svojine, kao što je održavanje policijskih snaga, monetarna nadležnost koja održava čvrstu valutu i nepristrasno sudstvo koje podstiče izvršenje ugovora među strankama.

Kada vladin pritisak naraste iznad optimalnog nivoa, to počinje da nagriza slobode, a prva napadnuta sloboda je ekonomska sloboda. Kroz istoriju, vlade su uzrokovale brojne prepreke ekonomskim aktivnostima. Prisila ekonomskog izbora narušava i umanjuje proizvodnju, raspodjelu i potrošnju dobara i usluga (uključujući naravno i usluge radne snage). Uspostavljanje kontrole cijena je možda najjasniji primjer efekta državne prisile zbog dobro poznatog poremećaja ravnoteže ponude i tražnje.

MJERENJE EKONOMSKIH SLOBODA

Indeks ekonomske slobode¹ je mnogo više od skupa podataka dobivenih empirijskim proučavanjem, to je pažljiva teoretska analiza faktora koji najviše utiču na institucionalno okruženje ekonomskog razvoja. Iako postoje mnoge teorije o porijeklu i uzrocima ekonomskog razvoja, nalazi ove studije su jasni: ***zemlje sa najvećom ekonomskom slobodom imaju višu stopu ekonomskog rasta i znatno su prosperitetnije od zemalja sa manjom ekonomskom slobodom.***

Na osnovu niza varijabli vrši se procjena 10 ključnih sloboda:

- Sloboda poslovanja;
- Sloboda trgovine;
- Fiskalna sloboda;
- Rashodi vladinog sektora;
- Monetarna sloboda;
- Sloboda investiranja;
- Finansijska sloboda;
- Prava vlasništva;
- Odsustvo korupcije;
- Sloboda rada i radne snage.

Ocjene ekonomskih sloboda svrstane su u pet kategorija:

- represivna 0 – 49,9
- uglavnom neslobodna 50 – 59,9
- umjereno slobodna 60 – 69,9
- uglavnom slobodna 70 – 79,9
- slobodna 80 – 100

Krajnja ocjena ekonomskih sloboda jedne zemlje je jednostavan prosjek ocjena svih 10 pojedinačnih sloboda. Podaci korišteni u posljednjem istraživanju su za period koji obuhvata drugu polovinu 2011. i prvu polovinu 2012. godine. Napominjemo da su komponente za neke ocjene bazirane na informacijama iz ranijeg perioda.

Indeks ekonomskih sloboda je zasnovan na analizi 10 specifičnih komponenti ekonomskih sloboda. Svaka od 10 ekonomskih sloboda ocjenjuje se pomoću ljestvice od 0 do 100. Ukupan rezultat ekonomske slobode za svaku zemlju predstavlja prosjek 10 promatranih komponenti.

¹ THE HERITAGE FOUNDATION AND THE WALL STREET JOURNAL: "2012 INDEX OF ECONOMIC FREEDOM".

Uzimajući zajedno svih 10 ekonomskih sloboda, osigurava se sveobuhvatna, iako nesavršena slika ekonomskih sloboda, kako u pojedinim zemljama tako i u globalnoj ekonomiji. Važno je istaći da još uvijek postoji jedan broj zemalja u svijetu za koje podaci o ekonomskim slobodama nisu dostupni. Kako se dostupnost podataka bude povećavala, nastavit će se poboljšavati ocjene kojima bi se osigurala što je moguće potpunija slika ekonomskih sloboda u svijetu. Index ekonomskih sloboda nastoji da održi kvalitet, a ne samo kontinuitet u praćenju i ocjenjivanju. Prate se promjene do kojih se dođe u posmatranom periodu bilo da su to političke promjene, nasilni sukobi ili prirodne katastrofe koje jednu zemlju mogu da zadese, usklađuje se metodologija i takvi podaci ponovo upoređuju unazad do 1995. godine.

Sloboda poslovanja

Sloboda poslovanja predstavlja pravo pojedinca da osniva, posluje i zatvara preduzeće bez smetnji države. Neka neopravdana ograničenja, regulatorna pravila, suvišni zakonski propisi predstavljaju najveće barijere vođenju slobodnih poduzetničkih aktivnosti.

Rigidni propisi u obliku oporezivanja otežavaju poduzetnicima da stvaraju vrijednost. Mada mnogi propisi ometaju poslove, najvažniji su vezani za registraciju i izdavanje dozvola za rad novim kompanijama. U nekim zemljama, kao što su mnoge države SAD-a, procedure za sticanje odobrenja za rad su pojednostavljene elektronskim registracijskim obrascima uz minimalnu naknadu. U Hong Kongu, na primjer, sticanje dozvole za rad zahtijeva popunjavanje jednostavnih obrazaca, tako da proces može biti kompletiran u nekoliko sati. Sa druge strane, u zemljama kao što su Indija i pojedine zemlje Južne Amerike, proces dobijanja dozvole za rad zahtijeva beskrajne puteve kroz vladine urede i može trajati godinu ili više.

Pa i onda kada se krene sa poslovanjem, državni propisi mogu olakšati ili otežati to poslovanje. Takođe i propisi koji otežavaju i poskupljuju zatvaranje nekog biznisa, sprečavaju poduzetnike da uopšte i počinju sa radom.

Sloboda trgovine

Sloboda trgovine odražava se kroz slobodan uvoz roba i usluga i mogućnost građana da se slobodno povezuju kao kupci i prodavci na međunarodnom tržištu. Trgovinske restrikcije mogu biti u obliku nameta na uvoz i izvoz (carina, porezi, akcize i slično), propisanih kvota ili otvorenih zabrana trgovine pojedinim robama. Stepem do kojih država ometa slobodan tok međunarodne trgovine direktno utiče na pojedince da provode svoje ekonomske ciljeve.

Carine direktno povećavaju cijene uvezene robe koje u krajnjem plaćaju potrošači, ali one takođe narušavaju podsticanje domaće proizvodnje kroz tržišnu utakmicu, uzrokujući tako da se proizvodi roba sa nedostatkom komparativnih prednosti ili da se proizvodi roba čija je proizvodnja ekonomski neopravdana. Sve ovo ometa ekonomski rast. U mnogim slučajevima, ograničenja u trgovini, dovode proizvode napredne tehnologije van dometa lokalnih korisnika, ograničavajući njihov vlastiti razvoj.

Fiskalna sloboda

Fiskalna sloboda je sloboda pojedinaca i preduzeća da zadržava i kontroliše svoj prihod i imovinu u svoju vlastitu korist. Vlada može nametnuti fiskalna opterećenja stvarajući tako prihode za sebe, prvenstveno kroz oporezivanje, ali stope poreza moraju biti utvrđene sa mjerom i stimulativne. Što su veća porezna opterećenja manji su individualni prihodi pa je time i manji poticaj za novu poduzetničku aktivnost. Države nameću mnoge poreze, uključujući i one na plaće, promet, akcize, carine i dodanu vrijednost.

Rashodi vladinog sektora

Prekomjerni troškovi vlade su centralno pitanje u ekonomskim slobodama, kako u uslovima stvaranja prihoda (vidi fiskalna sloboda) tako i u uslovima rashoda. Prekomjerna javna potrošnja često se opravdava potrebom pružanja „javnih usluga“ jer takve usluge efikasnije pruža država nego tržište privatnim sredstvima. Postoji takođe opravdanje za ispravljanje tržišnih „grešaka“ kroz djelovanje vladinog sektora. Nažalost, ukoliko vlada ne obezbjedi tržišnu disciplinu, takva situacija vodi ka neefikasnosti, birokraciji i nižoj produktivnosti rada.

Prekomjerni državni apetiti za privatnim resursima odražavaju se i na ekonomsku slobodu i na ekonomski rast. Čak, ako ekonomija kojom upravlja država, u određenom periodu postiže brzi rast uz neopravdano velike javne rashode, smanjuje se ekonomska sloboda i može se stvoriti dugoročna šteta rastućem potencijalu zemlje.

Monetarna sloboda

Monetarna sloboda odražava se na stabilnu valutu i tržišno regulisanje cijena. Po pravilu su najstabilnije zemlje u monetarnom smislu, zemlje sa slobodom govora i demokratije. Slobodno društvo i slobodni ljudi trebaju stabilnu i pouzdanu valutu kao sredstvo razmjene, kao i primjerenu štednju. Bez monetarne slobode, teško je stvoriti dugoročni rast. Monetarne politike države uveliko kontrolišu vrijednost valute zemlje. Sa monetarnom politikom koja nastoji da održava stabilnost, građani se mogu osloniti na tržišne cijene za daleku budućnost. Lakše se kreiraju investicije, štednja i drugi dugoročni planovi jer pojedinci uživaju veću ekonomsku slobodu. Inflacija ne samo da smanjuje bogatstvo kao nevidljivi porez, već takođe narušava cijene, dislocira resurse, povećava troškove poslovanja i potkopava slobodno društvo.

Ne postoji jedinstvena opšteprihvaćena teorija prave monetarne institucije za slobodno društvo. Jedno vrijeme, zlatni standard, kao pokriće za domaću valutu, je uživao široku podršku, ali to nije dugo trajalo. Ono što karakteriše uglavnom sve monetarne sisteme danas, je podrška politici niske inflacije i nezavisnoj centralnoj banci. Postoji, takođe, rasprostranjeno mišljenje da prevelika kontrola cijena i neefikasnost tržišta vodi deficitu platnog bilansa zemlje.

Sloboda investiranja

Restrikcije u oblasti stranih investicija mogu ograničiti priliv i stimulisati odliv kapitala. Samo na slobodnom tržištu kapital će se ulagati tamo gdje je najpotrebniji i gdje je povrat uloženog novca najbrži. Državne aktivnosti koje usmjeravaju tok kapitala vrše nametanje i uticaj na slobodu investitora i na slobodu pojedinaca kojima je kapital potreban. Što su restrikcije u oblasti investicija u zemlji veće to je niži nivo poduzetničke aktivnosti i niža stopa ekonomskog rasta.

Finansijska sloboda

U savremenoj ekonomiji, sve zemlje obezbjeđuju određene vrste nadzora nad radom banaka i drugih finansijskih institucija. Ovaj nadzor služi ostvarenju dva glavna cilja: obezbjeđenje sigurnosti i stabilnosti finansijskog sistema i osiguranje da institucije koje nude finasijske usluge, poštujući zakonske norme, stiču povjerenje građana.

Prekomjerno uplitanje države u bankarski sektor, ograničava konkurenciju, ometa efikasnost poslovanja i povećava troškove finansiranja poduzetničke aktivnosti. U slobodnom bankarskom okruženju, tržište bi trebalo biti osnovni izvor zaštite građana zajedno sa institucijama kao što su neovisni revizori i mediji.

Razvijajući se, centralna uloga koju igraju banke se upotpunjuje drugim finansijskim uslugama koje nude alternativna sredstva za prikupljenje kapitala ili diverzifikaciju rizika. Kao i u bankarskom sistemu pored osnovnih odredbi koje jačaju ugovorne obaveze i sprečavaju nezakonito poslovanje, povećana vladina intervencija u ovim područjima potkopava ekonomsku slobodu i ograničava sposobnost nebankarskih finansijskih usluga da doprinesu ekonomskom rastu. Ako vlada intervenira na tržištu dionica ona se suočava sa uplitanjem u određivanja cijena kapitala – najkritičnija funkcija tržišne ekonomije. Tržište vrijednosnih papira mjeri na kontinuiranoj osnovi očekivane profite i gubitke javnih kompanija. Ovo mjerenje je ključno u raspoređivanju izvora kapitala tamo gdje je najisplativije, najrentabilnije, a na taj način se zadovoljavaju najbitniji zahtjevi potrošača. Slično tome, državno vlasništvo ili intervencija u sektoru osiguranja, potkopava sposobnost osiguravajućih kuća da učine dostupnim ove usluge po cijenama koje su zasnovane na riziku i tržišnim uslovima.

Prava vlasništva

Sposobnost da se akumulira privatno vlasništvo je glavna motivirajuća snaga u tržišnoj ekonomiji. Sigurna prava vlasništva daju građanima samopouzdanje da poduzimaju aktivnosti, štede svoje prihode i prave dugoročne planove jer znaju da su njihovi prihodi i štednja zaštićeni od nezakonitih radnji (otuđenja ili krađe). Zaštita privatnog vlasništva zahtijeva efikasan i pošten sudski sistem koji je dostupan svima, ravnopravno i bez diskriminacije.

Odsustvo korupcije

Korupcija predstavlja zloupotrebu položaja od strane državnih službenika ili osoba koje obavljaju javnu funkciju. Može se definisati kao nedostatak poštenja u sistemu, zbog čega pojedinci imaju mogućnost da ostvare ličnu korist na štetu ostalih. Politička korupcija je tužan dio ljudske historije i manifestira se u mnogim oblicima kao što su ucjenjivanje, iznuđivanje, nepotizam, korištenje poznanstava, korištenje zaštite moćnih ljudi, krađe falsificiranjem zvaničnih podataka i (najčešće) sticanjem materijalne dobiti na nepošten način putem kojih javni službenici krađu ili ostvaruju profit na nelegalan način iz javnih fondova.

Korupcija inficira sve dijelove ekonomije, osim u slučaju kada se tržištu dozvoli da razvija transparentne i efikasne politike. Smanjenje ili ograničavanje korupcije u jednom području, može kreirati neformalno tržište u drugom. Na primjer, zemlja sa visokim barijerama u trgovini može imati zakone koji štite domaću proizvodnju i sprječavaju uvoz stranih roba, ali ove barijere stvaraju mogućnosti za krijumčarenje i neformalno tržište za određene proizvode.

Sloboda rada i kretanja radne snage

Mogućnost pojedinaca da rade onoliko koliko oni žele i gdje god žele je ključna komponenta ove ekonomske slobode. Isto tako, mogućnost poslodavca da slobodno ugovara radnu snagu i da otpušta radnike kad oni nisu više potrebni je vitalni mehanizam za povećanje produktivnosti i održivi ekonomski rast. Glavni princip bilo kojeg tržišta je slobodna, dobrovoljna razmjena. Taj princip ima nekoliko komponenti kao što su dobrovoljni izbor i slobodna konkurencija. Tržište rada nije izuzetak.

Slobodno tržište je veoma efikasna institucija za kretanje i zapošljavanje radne snage, daje najbolje rezultate za društvo i radnike. Osim toga, državna intervencija stvara iste probleme na tržištu rada kao i na bilo kojim drugim segmentima ekonomskih sloboda. Vladini propisi mogu imati različite oblike, uključujući kontrole plaće, ograničenja zapošljavanja i otpuštanja, i ograničenja zdravstva i osiguranja. U mnogim zemljama, nevladina udruženja igraju važnu ulogu kod regulisanja slobode radne snage i zavisno od njihovog djelovanja mogu doprinjeti većoj slobodi na tržištu rada. Uglavnom, što je veći stepen slobode radne snage, niža je stopa nezaposlenosti u ekonomiji.

BOSNA I HERCEGOVINA – INDEKS EKONOMSKIH SLOBODA 2013. GODINA

U ovogodišnjem Indeksu ekonomskih sloboda rangirane su 185 zemlje. **Bosna i Hercegovina je na 103. mjestu sa ocjenom 57.3 boda što je isti broj bodova kao i prošle godine. Postignut je napredak u menadžmentu javne potrošnje, slobodi trgovine i slobodi radne snage, sa slabijom ocjenom u monetarnim slobodama, fiskalnim slobodama i slobodi poslovanja. BiH je rangirana na 38. mjestu od 43 zemlje u Europskoj regiji i njezina krajnja ocjena je ispod regionalnog prosjeka.**

U prvih pet pozicija, Hong Kong, Singapur i Australija su i dalje zadržale prve tri pozicije, a slijede ih Novi Zeland i Švicarska, dok je posljednje rangirana Sjeverna Koreja. Afganistan, Irak, Kosovo, Libija, Lihtenštajn, Somalija, Sudan i Sirija nisu rangirane.

Makroekonomski indikatori BiH i indeks ekonomskih sloboda 2013.

Stanovništvo:	3,9 miliona
GDP(PPP) ² :	31,6 milijarde \$
Rast:	1,7%
5 – godišnji složeni godišnji rast	2,2 %
GDP po glavi stanovnika:	8.133 \$
Nezaposlenost:	43.3 %
Inflacija:	3.7 %
Direktne strane investicije (priliv):	435,1 miliona \$
Rang:	103
Regionalni rang (Evropa):	38 od 43
Ocjena:	57,3
Kategorija:	Uglavnom neslobodna

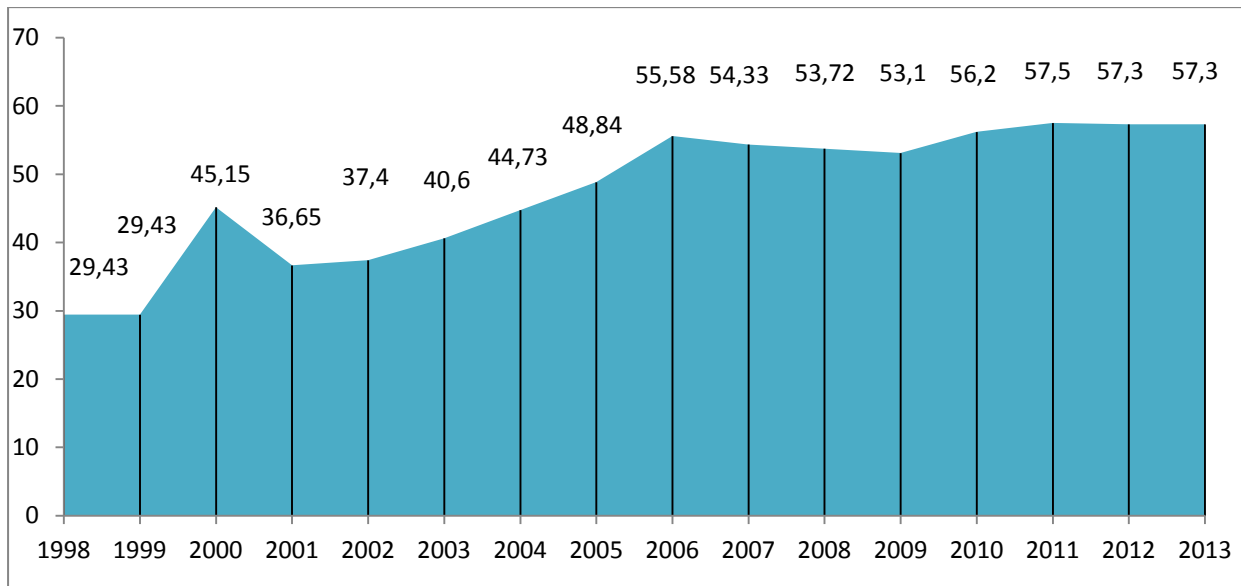
² PPP (purchasing power parity) - paritet kupovne moći

Indeks ekonomskih sloboda po oblastima za Bosnu i Hercegovinu

Deset ekonomskih sloboda

R.br.	Oblasti	Ocjena	Prosjek svijet
1.	Sloboda poslovanja	54,3	62,5
2.	Sloboda trgovine	86,4	72,8
3.	Fiskalna sloboda	83,2	74,2
4.	Rashodi vladinog sektora	26,9	62,1
5.	Monetarna sloboda	79,0	71,4
6.	Sloboda investiranja	70,0	48,9
7.	Finansijska sloboda	60,0	47,2
8.	Prava vlasništva	20,0	42,4
9.	Odsustvo korupcije	32,0	39,4
10.	Sloboda rada i radne snage	61,2	59,8

Kretanje indeksa ekonomskih sloboda BiH 1998. - 2013. godine

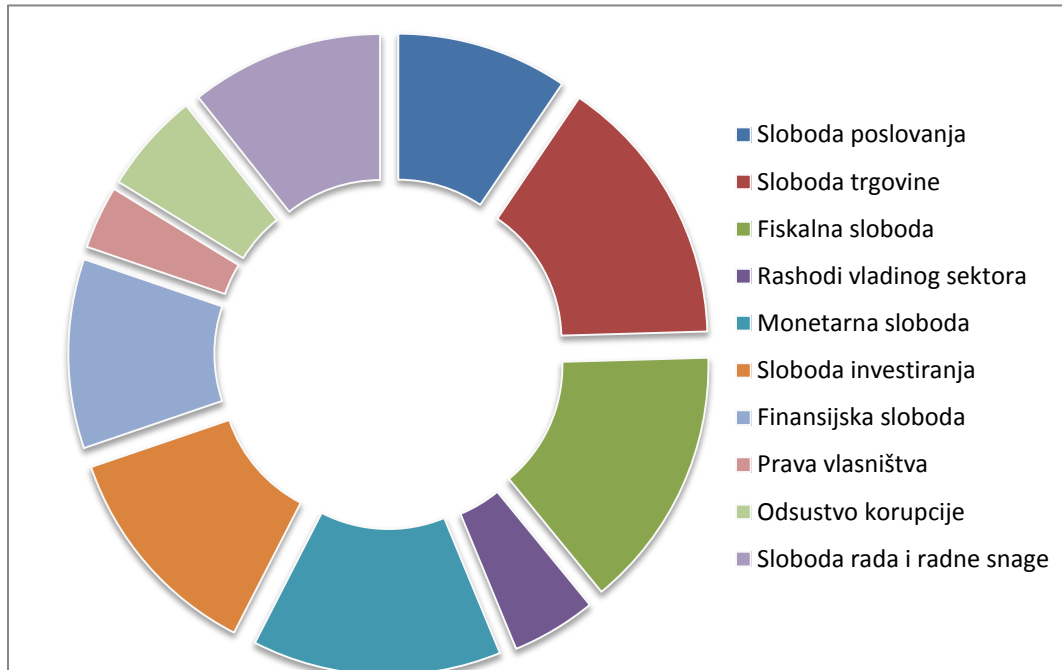
Indeks ekonomskih sloboda Bosne i Hercegovine za 2013. godinu iznosi 57,3, što BiH rangira na 103. mjesto u svijetu. Ukupna ocjena je ista kao i prošle godine.

Nakon nekoliko godina snažnog rasta, stanje u ekonomiji Bosne i Hercegovine izrazito se pogoršalo, djelimično zbog globalne ekonomske krize, a općenito zbog sporog napretka na polju ekonomskih sloboda. Veliki broj kompanija je ostao pod kontrolom države i privatizacija je u zastoju.

Javna potrošnja je neefikasna i visoka, prava vlasništva i dalje nedovoljno zaštićena, a rasprostranjena korupcija obeshrabruje poduzetničku aktivnost. Vladavina prava je slaba, a lokalni sudovi su podložni značajnim političkim uticajima. Nametljiva administracija i skupe procedure registracije odraz su ranijeg centralističkog socijalističkog sistema. Nerigistrirana ekonomija i dalje je prilično visoka. Poduzetnički ambijent se malo poboljšao, ali je to i dalje jedno od najkritičnijih područja.

Dejtonskim sporazumom 1995. godine završen je raspad bivše Jugoslavije, a BiH je nastavila put kao samostalna država. U okviru njene slabe centralne vlade uspostavljena su dva entiteta: Republika Srpska i Federacija BiH. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji koji je Bosna i Hercegovina potpisala u junu 2008. godine, približava je članstvu u EU. Odlukom EU, građani Bosne i Hercegovine od 15. decembra 2010. godine mogu da ulaze bez viza u zemlje članice Šengenskog sporazuma. U maju 2010. godine Bosna i Hercegovina je dobila Akcioni plan za članstvo u NATO savez u kojem se navode koraci potrebni za članstvo koje je neophodno preduzeti u narednom periodu.

DESET EKONOMSKIH SLOBODA BOSNE I HERCEGOVINE

Sloboda poslovanja - 54,3 (-0,9)

Iako je zabilježen napredak u posljednjih nekoliko godina, poslovni ambijent još uvijek ometaju nepotrebna ograničenja u zakonskim propisima koja ne doprinose zaštiti malih i srednjih preduzeća i doprinose neefikasnosti privatnih investicija potrebnih za brži ekonomski rast. Proces pokretanja poslovanja i sticanja odobrenja za rad i dalje je otežan administrativnim preprekama. Poslije nekoliko godina značajnog ekonomskog rasta, stanje privrede BiH se pogoršalo, djelomično zbog globalne ekonomske krize ali i zbog spore tranzicije ka regulatornoj efikasnosti i otvorenoj tržišnoj ekonomiji.

Sloboda trgovine – 86,4 (0,4)

Prosječna carinska stopa Bosne i Hercegovine je 1,8 posto. BiH ima slobodne trgovinske ugovore sa mnogim zemljama u regiji. Uvozna i izvozna ograničenja, netransparentni propisi, dodatne uvozne carine na poljoprivredne proizvode, te mnoge druge granične takse povećavaju trošak trgovine. Provedba prava intelektualnog vlasništva i dalje ostaje problem. Carine na 11.000 proizvoda iz EU su ukinute, a zemlja nastoji da se pridruži Svjetskoj trgovinskoj organizaciji.

Fiskalna sloboda – 83,2 (-1,1)

Porezna politika u Bosni i Hercegovini se razlikuje zavisno od entiteta. Stopa poreza na dohodak i stopa poreza na dobit su 10 posto u oba entiteta. Porez na dodanu vrijednost (PDV) je na nivou države, a porez na promet nekretnina i porez na imovinu na nivou entiteta. U posljednjoj godini, udio poreznih prihoda kao procenat BDP-a iznosio je 38,5 posto.

Rashodi vladinog sektora - 26,9 (+2,5)

U posljednjoj godini, ukupni državni rashodi, uključujući državnu potrošnju iznose oko polovine bruto domaćeg proizvoda, što za posljedicu ima hronične deficite budžeta i rast javnog duga.

Monetarna sloboda – 79,0 (-1,7)

Zbog strogog režima currency-board-a, inflacija u BiH je na relativno niskom nivou.

Sloboda investiranja – 70,0 (bez promjene)

Zakon daje stranim investitorima ista prava kao domaćim investitorima. Ne postoje restrikcije na investicije osim vojske i medija, gdje je strana kontrola ograničena na 49 posto. Pravo na transfer i povrat dobiti i doznaka je zagarantovan. Strani investitori i dalje se suočavaju s ozbiljnim preprekama, uključujući i složen pravni i regulatorni okvir, netransparentne procedure poslovanja, te slabo pravosuđe. Brojna državna i općinska administracija stvara netransparentni birokratski sistem i pogoduje korupciji. Privatizacija preduzeća

u državnom vlasništvu zaostaje za drugim zemljama u regiji. Postoji nekoliko ograničenja na kapitalne transakcije i devizne račune. Zakon zabranjuje eksproprijaciju i nacionalizaciju imovine, osim pod posebnim okolnostima i uz obaveznu naknadu.

Finansijska sloboda – 60,0 (bez promjene)

U finansijskom sektoru provedeno je mnogo više reformi u odnosu na bilo koje druge sektore privrede Bosne i Hercegovine. U posljednjih nekoliko godina bankarski sistem se brzo proširio, te su uslijedili konsolidacija i privatizacija. Većina banaka je privatizovana, (više od 80 posto bankarskog kapitala). Postoji jednostavan pristup kapitalu i širok spektar usluga. U toku ekonomske krize kreditna aktivnost privatnom sektoru je značajno opala. Prisutnost banaka sa inostranim vlasništvom je velika, i na njih otpada više od 90 posto ukupne aktive banaka. Veliki rizici izvršenja ugovora i povrata kredita, te siromašno pravno okruženje i dalje su smetnja dugoročnom kreditiranju. Centralna banka je pokušala da ujedini organe za finansijsku kontrolu na nivou države, ali ovaj proces ide veoma sporo. Tržište kapitala i dalje je nerazvijeno. Ne postoje ograničenja plaćanja i transfera povezanih sa međunarodnim tekućim i kapitalnim transakcijama.

Prava vlasništva – 20,0 (bez promjene)

Registar vlasništva je u velikoj mjeri nepouzdan, ostavljajući mogućnost osporavanja prenosa vlasništva. Sudski sistem ne pokriva adekvatno trgovinske aktivnosti. Učinjeni su napori na ažuriranju

zakona o katastru nekretnina, poništenju prethodnih proturječnih zakona i razvoja novih entitetskih registara.

Sudske odluke se teško provode, ugovori su gotovo neprovodivi, a i provedba zakona zaštite intelektualnog vlasništva je neadekvatna.

Odsustvo korupcije – 32,0 (bez promjene)

Smatra se da je korupcija široko rasprostranjena u Bosni i Hercegovini. Prema Transparency International's Corruption Perceptions Index za 2012. godinu, Bosna i Hercegovina zauzima 72. mjesto od 176. posmatranih zemalja. Korupcija i dalje prevladava u mnogim političkim i privrednim institucijama, a

prisutan je i politički uticaj na sudstvo. Procesi registracije poslovanja, dobijanja dozvola i inspeksijsko – kontrolne radnje nadležnih organa su djelomično podložni korupciji.

Sloboda rada i radne snage – 61,2 (+0,8)

Tržište radne snage djeluje u okviru relativno nefleksibilne zakonske regulative koja negativno utiče na zapošljavanje. Kruti i zastarjeli sistem utvrđivanja plaće i kolektivnih ugovora sprječava stvaranje novih radnih mjesta i mobilnost radnika. Stopa nezaposlenosti, pogotovo među mladim, je jedna od najvećih u regiji.

BOSNA I HERCEGOVINA I ZEMLJE OKRUŽENJA

U index-u 2013, svaka svjetska regija je nastavila biti predstavljena u prvih 20 najslobodnijih ekonomija sa najmanje jednom zemljom. Polovina vodećih ekonomija su u Europi, predvođene sa Švajcarskom i Danskom. Danska ekonomija je na 9. mjestu, prije U.S. i Irske. Irska je na 11. mjestu gubeći status jedne od 10 najslobodnijih zemalja svijeta. Njemačka i Švedska su zamjenile Makao i Kipar u "top 20" zemalja. Top 5 zemlje su iz Azijsko-pacifičke regije, gdje se Tajvan pridružio svjetskim liderima Hong Kongu, Singapuru, Australiji i Novom Zelandu. Kanada i U.S. predstavljaju Sjevernu Ameriku. Druge regije su predstavljene sa po jednom zemljom: Čile (Južna i Centralna Amerika/Karipska regija), Mauricijus (Sub-saharska Afrika) i Bahrein (Bliski istok).

Pet Azijsko-pacifičkih ekonomija i Švajcarska su potpuno slobodne ekonomije prema index-u 2013., pri čemu je svaka dostigla ocjenu iznad 80. Hong Kong je bio na poziciji svjetske najslobodnije ekonomije punih 19 godina.

U index-u 2013., broj "uglavnom slobodnih" ekonomija se povećao na 30 ekonomija. Nove zemlje koje su ušle u kategoriju uglavnom slobodnih zemalja su Gruzija, Ujedinjeni Arapski Emirati, Češka Republika, Bocvana, Norveška, Jordan, Južna Koreja i Bahami. Jordan je prvi put dostigao status "uglavnom slobodne" ekonomije, a Gruzija je zabilježila najveći napredak tokom prošle godine.

Kod sedamdeset-osam zemalja registrovan je nazadak u ekonomskim slobodama u 2013. Indexu, a kod osam nisu zabilježile nikakvu promjenu krajnje ocjene. U U.S. i Irskoj ocjena ekonomskih sloboda je opala prethodnih godina i ove dvije zemlje zauzimaju 10. i 11. mjesto. Generalno gledano, u ovogodišnjem indexu ekonomskih sloboda, javna potrošnja pokazuje jedno od najvećih poboljšanja sa prosječnom ocjenom širom svijeta koja se popela sa 59,8 na 61,1. Fiskalna sloboda se takođe poboljšala, a kategorija ekonomske slobode koja se najviše poboljšala u 2013. je sloboda investiranja. Prosječna ocjena u ovoj kategoriji se povećala sa 50,7 na 52,2. Zemlje kontinuirano prepoznaju koristi potpunog integrisanja u globalna ekonomska tržišta, pri čemu su privlačenje stranih investicija, te domaće investicije od izuzetne važnosti za ekonomski rast.

Pad ekonomskih sloboda je zabilježen u kategoriji kvaliteta sudske vlasti i zaštite prava vlasništva, te u kategoriji slobode rada i kretanje radne snage.

Prema ovogodišnjem indexu ekonomskih sloboda, Bosna i Hercegovina zauzima 103. mjesto. Što se tiče regionalnog ranga, Bosna i Hercegovina je zadržala 38. mjesto od 43 rangirane zemlje u evropskom regionu, i krajnja ocjena BiH ostaje ispod globalnog i regionalnog prosjeka.

Kao i predhodne godine, Makedonija je postigla najbolje rezultate od zemalja bivše Jugoslavije koje se rangiraju u Index-u 2013. Ocjena 68,2 rangira Makedoniju na 43. mjesto najslobodnijih ekonomija. Ova ocjena je za 0,3 boda manja u odnosu na prošlu godinu, što je rezultat pada u oblasti monetare slobode, slobodi rada, slobodi poslovanja i odsustvu od korupcije. Od 43

zemlje evropske regije, Makedonija je rangirana na 21. mjesto, a ukupan rezultat je iznad svjetskog i regionalnog prosjeka. Značajne reforme koje je Makedonija poduzela zadnjih godina u mnogim aspektima svoje ekonomije pospješili su ekonomski rast i razvoj poduzetničkog sektora. Konkurentne porezne stope i rastući finansijski sektor koji alokira kredite prema tržišnim uslovima doprinosi dinamizmu privatnog sektora zbog politike zemlje otvorenog tržišta.

Slovenija je prema zadnjem Index-u slabije rangirana. Njen rezultat je smanjen za 1,2 boda u odnosu na prošlu godinu tako da je sada sa ukupnom ocjenom 61,7 rangirana na 76. mjesto. Njena ocjena je smanjena u oblasti vladine potrošnje i odsustva korupcije. U Evropi, Slovenija je rangirana na 34. mjestu od 43 zemlje, i ukupni rezultat je iznad svjetskog prosjeka. Slabije je ocjenjena u oblasti javne potrošnje, slobodi poslovanja, slobodi trgovine i slobodi rada. Strukturalne reforme u Sloveniji nisu do kraja provedena što utiče na slabost institucija a time i na dugoročni ekonomski razvoj. Sudski sistem je još uvijek nedovoljno razvijen i podložan političkim uticajima. Raširena korupcija nastavlja biti problem. Krajnji regulatorni okvir se postepeno nadograđivao kako bi unaprijedio potrebu za razvojem privatnog sektora i podsticao veći rast zaposlenosti.

Hrvatska sa rezultatom 61,3 rangirana je na 78. mjesto po ekonomskim slobodama prema Index-u 2013. Njena ukupna ocjena je za 0,4 boda viša od prošlogodišnje, sa značajnim poboljšanjima u oblasti rashoda vladinog sektora i slobodi investiranja. Pogoršanja su u slobodi rada, fiskalnoj slobodi i odsustvu korupcije. Krajnja ocjena Hrvatske je još uvijek ispod evropskog prosjeka. Sticanje većih ekonomskih sloboda posljednjih godina olakšalo je strukturne reforme i doprinjelo sve vitalnijem privatnom sektoru. Otvorenost za globalnu trgovinu i konkurentne porezne reforme doprinijele su modernizaciji privrede i snažnoj ekonomskoj ekspanziji prije globalne ekonomske krize. Dobar zakonodavni okvir pomogao je sektorima u vrijeme finansijske krize. Znatna državna intervencija u ključnim područjima ekonomije je glavna kočnica ukupne ekonomske slobode. Kruti propisi o radu i dalje koče produktivnost i rast zaposlenosti. Korupcija i političko uplitanje, naročito u pravosuđu i dalje su prisutni. Hrvatska je postala član NATO u aprilu 2009. Na referendumu u januaru 2012., 67 % stanovništva je podržalo članstvo u EU i Hrvatska očekuje da postane član do jula 2013.

Prema Index-u 2013., Srbija je sa ocjenom 58,6 rangirana na 94. mjesto. Njena ocjena je bolja za 0,6 bodova u odnosu na prošlu godinu. Srbija je rangirana na 37. mjesto od 43 zemlje u evropskoj regiji, a njena ukupna ocjena je ispod svjetskog i regionalnog prosjeka. U posljednjem desetljeću Srbija je provela određene reforme u mnogim dijelovima privrede. Tako je uz pomoć procesa reformi koje uključuju privatizaciju i konsolidaciju oživjela i nastavila razvijati bankarski sektor. Konkurentnost i poduzetničku djelatnost, Srbija održava niskim, fiksnim poreznim stopama i relativno fleksibilnim propisima zapošljavanja. Potrebne su dublje reforme kako bi se smanjila korupcija i unaprijedio pravosudni sistem. Ukupne ekonomske slobode Srbije trpe zbog nedovoljne institucionalne potpore ili političke volje za neophodnim reformama.

Crna Gora je u Index-u 2013. rangirana je na 70. mjesto sa ocjenom 62,6. Rezultat je bolji u odnosu na prošlu godinu. Crna Gora je na 33. mjestu od 43 zemlje evropske regije i njena krajnja

ocjena je iznad svjetskog prosjeka. Crna Gora je postigla veliki napredak na putu ka modernoj i vitalnoj ekonomiji. Trgovinski režim je sve otvoreniji, a zakonodavni i pravni okviri koji regulišu investicije i proizvodnju postali su efikasniji i daju podršku razvoju rastućeg privatnog sektora. Ostale pojačane reforme, koje uključuju smanjenje poreznih stopa i provedbu reforme tržišta rada, također su doprinijeli pojavi poduzetničke dinamike. Uprkos velikim koracima koje je napravila, ekonomska sloboda Crne Gore još uvijek pati od nedovoljne institucionalne potpore prava vlasništva i borbe protiv korupcije. Sudski sistem i dalje je neefikasan i osjetljiv na političke uticaje. Vanjski dug je u porastu, a državna potrošnja treba biti efikasnija.

Od ostalih zemalja iz okruženja Austrija je na 25. mjestu sa ukupnom ocjenom 71,8, Mađarska na 48. mjestu sa ukupnom ocjenom 67,3, Rumunija je na 59. mjestu (ocjena 65,1), Albanija je na 58. mjestu sa ukupnom ocjenom 65,2. Bugarska sa rangom 60. i sa ukupnom ocjenom 65,0 ocjenjena je mnogo bolje u odnosu na prošlu godinu kada je bila na 75. mjestu. Italija je na 83., a Grčka na 117. mjestu.

OCIJENE EKONOMSKIH SLOBODA PO GODINAMA

- ZEMLJE U OKRUŽENJU-

Zemlja	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Albanija	49,7	53,8	54,8	53,9	53,4	53,6	56,6	56,8	56,8	58,5	57,8	60,3	61,4	62,4	63,7	66,0	64,0	65,1	65,2
Austrija	70,0	68,9	65,2	65,4	64,0	68,4	68,1	67,4	67,6	67,6	68,8	71,1	71,6	71,4	71,2	71,6	71,9	70,3	71,8
Bosna i Hercegovina	-	-	-	29,4	29,4	45,1	36,6	37,4	40,6	44,7	48,8	55,6	54,4	53,9	53,1	56,2	57,5	57,3	57,3
Bugarska	50,0	48,6	47,6	45,7	46,2	47,3	51,9	57,1	57,0	59,2	62,3	64,1	62,7	63,7	64,6	62,3	64,9	64,7	65,0
Crna Gora	-	-	-	-	-	-	-	46,6	43,5	-	-	-	-	-	58,2	63,6	62,5	62,5	62,6
Grčka	61,2	60,5	59,6	60,6	61,0	61,0	63,4	59,1	58,8	59,1	59,0	60,1	58,7	60,6	60,8	62,7	60,3	55,4	55,4
Hrvatska	-	48,0	46,7	51,7	53,1	53,6	50,7	51,1	53,3	53,1	51,9	53,6	53,4	54,1	55,1	59,2	61,1	60,9	61,3
Italija	61,2	60,8	58,1	59,1	61,6	61,9	63,0	63,6	64,3	64,2	64,9	62,0	63,8	62,6	61,4	62,7	60,3	58,8	60,6
Mađarska	55,2	56,8	55,3	56,9	59,6	64,4	65,6	64,5	63,0	62,7	63,5	65,0	64,8	67,6	66,8	66,1	66,6	67,1	67,3
Makedonija	-	-	-	-	-	-	-	58,0	60,1	56,8	56,1	59,2	60,6	61,1	61,2	65,7	66,0	68,5	68,2
Rumunija	42,9	46,2	50,8	54,4	50,1	52,1	50,0	48,7	50,6	50,0	52,1	58,2	61,2	61,7	63,2	64,2	64,7	64,4	65,1
Slovenija	-	50,4	55,6	60,7	61,3	58,3	61,8	57,8	57,7	59,2	59,6	61,9	59,6	60,2	62,9	64,7	64,6	62,9	61,7
Srbija	-	-	-	-	-	-	-	46,6	43,5	-	-	-	-	-	56,6	56,9	58,0	58,0	58,6

Tabela 2.

OCJENE EKONOMSKIH SLOBODA PO OBLASTIMA ZA 2013. GODINU

- ZEMLJE U OKRUŽENJU-

Zemlja	Sloboda poslovanja	Sloboda trgovine	Fiskalna sloboda	Rashodi vladinog sektora	Monetarna sloboda	Sloboda investiranja	Finansijska sloboda	Prava vlasništva	Odsustvo korupcije	Sloboda rada i rad. snage	Ukupno
Albanija	81,0	79,8	92,6	75,1	78,4	65,0	70,0	30,0	31,0	49,0	65,2
Austrija	73,6	86,8	51,1	23,5	79,3	85,0	70,0	90,0	78,0	80,4	71,8
Bosna i Hercegovina	54,3	86,4	83,2	26,9	79,0	70,0	60,0	20,0	32,0	61,2	57,3
Bugarska	73,6	86,8	94,0	64,2	78,6	55,0	60,0	30,0	33,0	74,8	65,0
Crna Gora	72,7	83,0	92,4	41,5	79,9	55,0	50,0	40,0	40,0	71,4	62,6
Grčka	77,1	81,8	66,2	24,7	73,4	65,0	50,0	40,0	34,0	42,1	55,4
Hrvatska	63,0	87,5	75,4	48,7	81,1	75,0	60,0	40,0	40,0	42,4	61,3
Italija	76,9	86,8	55,5	25,3	80,2	80,0	60,0	50,0	39,0	52,0	60,6
Mađarska	79,1	86,8	79,7	29,7	77,1	75,0	70,0	65,0	46,0	64,4	67,3
Makedonija	80,3	84,6	91,4	69,1	84,0	60,0	60,0	35,0	39,0	78,4	68,2
Rumunija	70,4	86,8	87,9	62,2	74,7	80,0	50,0	40,0	36,0	63,5	65,1
Slovenija	80,7	86,8	65,7	22,3	81,6	70,0	65,7	60,0	59,0	40,4	61,7
Srbija	60,2	77,9	84,2	40,3	65,3	65,0	50,0	40,0	33,0	70,4	58,6

Tabela 3.

STATISTIČKI PODACI O ZEMLJAMA IZ OKRUŽENJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2013. GODINU³

	Stanovništvo (u mil.) (procjena 2013.)	Površina u km ²	GDP u mlrd USD (PPP) (procjena 2012.)	Rast GDP u % (procjena 2012.)	GDP per capita u USD (procjena 2012.)	Izvoz u mlrd USD (procjena 2012.)	Uvoz u mlrd USD (procjena 2012.)
Albanija	3,0	28.748	25,8	0,5	8.000	2.121	5.219
Austrija	8,2	83.871	357,8	0,6	42.500	163,1	170,5
BiH	3,9	51.197	32,0	0	8.300	5,427	10,18
Crna Gora	0,6	13.812	7,3	0,5	11.700	0,480	2,4
Bugarska	7,0	110.879	103,7	1	14.200	27,67	30,32
Hrvatska	4,4	56.594	79,1	-1,8	18.100	12,34	20,76
Grčka	11,2	131.957	280,8	-6	25.100	26,67	57,92
Italija	61,4	301.340	1.834,0	-2,3	30.100	483,3	469,7
Mađarska	9,9	93.028	195,4	-1,7	19.800	105,1	98,2
Makedonija	2,0	25.713	21,94	0	10.700	4.002	6.511
Rumunija	21,8	238.391	274,1	0,9	12.800	67,72	78,31
Slovenija	1,9	20.273	58,06	-2	28.600	28,42	29,83
Srbija	7,4	77.474	78,43	-2	10.500	11,35	19,01

³ Izvor: Central Intelligence Agency „The World Fact Book“.

Tabela 4.

GLAVNE GRANE I ZEMLJE PARTNERI IZVOZA I UVOZA⁴

ZEMLJA	GLAVNE GRANE		ZEMLJE PARTNERI	
	IZVOZ	UVOZ	IZVOZ	UVOZ
Albanija	Tekstil i obuća; asfalt, metali i metalne rude, sirova nafta; povrće, voće, duhan	Mašine i oprema, namirnice, tekstil, kemikalije	Italija 45,3%, Turska 6,3%, Grčka 5,2%, Kina 7,8%, Španija 5,1 %, India 4,6 % (2011)	Italija 33%, Grčka 12,2%, Kina 5,9% Turska 5,6%, Njemačka 4,3%, (2011)
Austrija	Mašine i oprema, motorna vozila i dijelovi, papir i karton; metalni proizvodi, kemikalije, željezo i čelik, tekstil, namirnice	Mašine i oprema, motorna vozila, kemikalije, nafta i naftni proizvodi, namirnice	Njemačka 32,3%, Italija 7,8%, Švajcarska 4,4% Francuska 4,2% (2011)	Njemačka 42,8%, Švajcarska 5,5%, Italija 6,8%, Holandija 4% (2011)
Bosna i Hercegovina	Metali, odjeća, proizvodi od drveta	Mašine i oprema, hemikalije, goriva, namirnice	Hrvatska 16,4%, Slovenija 18,1%, Italija 14,7%, Njemačka 13,8%, Austrija 12,2% (2011)	Hrvatska 21,6%, Njemačka 13%, Slovenija 12,9%, Italija 9,5%, Rusija 7,5%, Austrija 6,1%, Mađarska 4,7% (2011)
Bugarska	Odjeća, obuća, željezo i čelik, mašine i oprema, goriva	Mašine i oprema; metali i rude; kemikalije i plastika; goriva, minerali i sirovine	Njemačka 12,2%, Grčka 7%, Italija 8,7%, Rumunija 9,7%, Turska 8,1%, Belgija 5,2%, Francuska 4,3% (2011)	Rusija 17,8%, Njemačka 11,1%, Italija 7,2%, Grčka 5,7%, Rumunija 7%, Turska 4,6%, Ukrajina 4%, Španija 5,1% (2011)
Hrvatska	Oprema za transport, mašine, tekstil, kemikalije, namirnice, goriva	Mašine, električna oprema i oprema za transport; kemikalije, goriva i maziva; namirnice	Italija 15,8%, Bosna i Hercegovina 12,2, Njemačka 10,1%, Slovenija 8,3%, Austrija 5,7% (2011)	Italija 16,3%, Njemačka 12,6%, Rusija 7,2%, Kina 7,1%, Slovenija 6,2, Austrija 4,5% (2011)
Grčka	Hrana i napitci, industrijski proizvodi, proizvodi od nafte, kemikalije, tekstil	Mašine, transportna oprema, goriva, kemikalije	Italija 9.5%, Turska 7,9 %, Njemačka 7,9%, Bugarska 5,5%, US 5,2%, Kipar 6,1% (2011)	Njemačka 10.6%, Italija 9.2%, Kina 5.7%, Holandija 5.5%, Francuska 5%, Rusija 9,4%, Iran 4,5% (2011)

⁴ Izvor: Central Intelligence Agency „The World Fact Book“

ZEMLJA	GLAVNE GRANE		ZEMLJE PARTNERI	
	IZVOZ	UVOZ	IZVOZ	UVOZ
Italija	Inženjerski proizvodi, tekstil i odjeća, mašine za proizvodnju, motorna vozila, transportna oprema, kemikalije; hrana, napitci i duhan; minerali i metali bez željeza	Inženjerski proizvodi, kemikalije, oprema za transport, energetski proizvodi, minerali i metali bez željeza, tekstil i odjeća; hrana, napitci, duhan	Njemačka 13.3%, Francuska 11.8%, US 5.9%, Španija 5.4%, Švajcarska 5.4%, UK 4.7% (2011)	Njemačka 16.5%, Francuska 8.8%, Kina 7.7%, Holandija 5.5%, Španija 4.7% (2011)
Mađarska	Mašine i oprema 53,5%, ostala proizvodnja 31,2%, prehrambeni proizvodi 8,7%, sirovine 3,4%, goriva i struja 3,9% (2012)	Mašine i oprema 45,4%, drugi proizvodi 34,3, goriva i struja 12,6%, prehrambeni proizvodi 5,3%, sirovine 2,5% (2012)	Njemačka 25,3%, Italija 4,6%, UK 4,1%, Rumunija 6,4%, Francuska 4,6%, Austrija 5,8%, Slovačka 5,9 % (2012)	Njemačka 24,9%, Rusija 8,5%, Kina 14,6,8%, Austrija 6,9%, Slovačka 5,6%, Holandija 4,1%, Poljska 4,7% Italija 5,2%, (2012)
Makedonija	Hrana, napitci, duhan, tekstil, miješana proizvodnja, čelik i željezo, automobilski dijelovi	Mašine i oprema, automobili, kemikalije, goriva, prehrambeni proizvodi	Njemačka 28.1%, Italija 4,6%, Bugarska 5.4%, Grčka 4,9% (2011)	Njemačka 13.2%, Grčka 14.2%, Bugarska 11.1%, UK 8%, Turska 5.4%, Italija 5.4% (2011)
Rumunija	Mašine i oprema, tekstil i obuća, metali i metalni proizvodi, minerali i goriva, kemikalije, poljoprivredni proizvodi	Mašine i oprema, goriva i minerali, kemikalije, tekstil i tekstilni proizvodi, metali, poljoprivredni proizvodi	Njemačka 18.9%, Italija 13%, Francuska 7.6%, Tursk 6.2%, Mađarska 5.7% (2011)	Njemačka 17.2%, Italija 11,4%, Mađarska 8.8%, Francuska 5.8%, Kina 4.6%, Kazakstan 4.2%, Austrija 4% (2011)
Slovenija	mašine i transportna oprema, kemikalije, hrana	Mašine i transportna oprema, industrijski proizvodi, kemikalije, goriva i maziva, hrana	Njemačka 19.9%, Italija 11.9%, Francuska 5,7%, Mađarska 4%, Hrvatska 6,4 %, Austrija 7,7 % (2011)	Njemačka 16.4%, Italija 16%, Austrija 10.2%, Hrvatska 4.5%, Francuska 4.1%, Kina 4.1% (2011)